

Rafał Sowiński

Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
e-mail: sowinski.rafal@gmail.com

Rola systemu tagów w serwisie Wykop.pl Folksonomia czy memy?

STRESZCZENIE

Artykuł stanowi analizę systemu tagów w Wykop.pl – polskim serwisie internetowym typu social news. Tagi stanowią dla społeczności tego serwisu nie tylko pragmatyczne rozwiązanie oparte o mechanizm folksonomii, ale również zbiór memów i wewnętrznych żartów zrozumiałych dla członków tej społeczności. Jedną z najważniejszych ról tagów jest nadawanie kontekstu wypowiedziom – stanowią więc one istotną część komunikatów, nierzadko konieczną dla ich prawidłowego odczytania.

Słowa kluczowe: folksonomia, tagi, memy internetowe, social news, Wykop.pl.

Wstęp: dlaczego Wykop?

Antropolog prowadzący badania obcej kultury jest obarczony przez swoje przyzwyczajenia, nawyki, porównania i interpretacje. Ten, który z kolei bada swoją własną kulturę, z wielkim trudem będzie mógł spojrzeć na nią świeżym okiem – tak, by zauważyć nieoczywistość „oczywistości”. W wypadku jakichkolwiek badań nad społecznością serwisu Wykop.pl jestem skazany na ten drugi wariant. Nie jestem w stanie dokładnie określić, jak długo śledzę jej przemiany, ale szacuję, że w czasie pisania niniejszego tekstu ma to miejsce już przynajmniej od około ośmiu lat. Kiedy zakładałem tam konto, nie miałem jeszcze pojęcia, że kiedykolwiek Wykop.pl stanie się moim zainteresowaniem badawczym. Owe wyznania mogą wzbudzić wątpliwość: czy brak dystansu – tak wyraźny w tym wypadku – nie dyskwalifikuje badacza? Moim zdaniem – nie. Za swój atut uważam wręcz „tubylcze” zrozumienie „języka” Wykopu, zarówno w sensie stosowanego przez jego użytkowników slangu (socjolektu), jak i obowiązujących wśród nich, zazwyczaj niepisanych, zasad, swoistej kulturowej konfiguracji tego cyberśrodkowiska. Podbudową metodologiczną przedstawionych w niniejszym tekście rozważań jest więc wieloletnia obserwacja uczestnicząca. Muszę jednak zaznaczyć, że z aktywnego wpływania na kształt tej społeczności zrezygnowałem – zarówno z powodu braku czasu, jak i z racji potrzeby uniknięcia emocjonalnego zaangażowania – zrezygnowałem wiele lat temu. To, czy tzw. lurker – bierny obserwator danej cyberspołeczności – może być w ogóle traktowany jako użytkownik, pozostaje w ogóle użytkownikiem danego

cyberśrodowiska – pozostaje przedmiotem wielu wątpliwości¹. Ich ewentualne podjęcie pozostawiam dalszej refleksji czytelników.

Społeczność Wykop.pl uważam za jedną z najciekawszych w całym polskojęzycznym internecie. Aktywność tysięcy użytkowników, którzy nie tylko komentują wymieniane między sobą treści, ale również wykształcają własne normy, zwyczaje, socjolekt i memy, postrzegam jako fascynujące zjawisko. Poglądu tego nie zmieniło nawet to, że już kilka lat temu – jak wspomniałem wcześniej – zrezygnowałem z udzielania się w tej zbiorowości, ograniczając się do biernej (choć praktycznie codziennej) obserwacji poczynań innych użytkowników. Spośród wielkiej ilości tematów związanych z tym serwisem, z których wiele z pewnością zasługuje na analizy i interpretacje, postanowiłem skupić się na problematyce tagowania treści na Wykopie. Czy tagi na Wykopie stanowią oddolny system kategoryzacji (a więc wykorzystania technicznych uwarunkowań interfejsu), czy też może raczej zestaw inside joke'ów – żartów, których zrozumienie wymaga „zanurzenia” w rzeczywistości kulturowej tego cyberśrodowiska? Celem niniejszego eksploracyjnego artykułu jest nie tyle nawet próba jednoznacznej odpowiedzi na to pytanie, co raczej ukazanie tagów z dwóch perspektyw: jako folksonomicznego sposobu organizacji treści oraz – zarazem – nieodłącznego elementu wykopowego folkloru: swoistego zestawu internetowych memów.

Historia Wykop.pl

Serwis Wykop.pl został założony w 2005 roku przez grupę programistów yume.pl². Inicjatorem powstania strony był Piotr Chmolewski. Tak nazwa, jak i struktura witryny, inspirowane były serwisem digg.com. Idea pierwowzoru oraz polskiego odpowiednika polega na dzieleniu się przez użytkowników linkami do interesujących miejsc w sieci – artykułów, newsów itp. Zamieszczone treści zostają ocenione przez społeczność serwisu i w ten sposób najlepsze „znaleziska” zostają wyświetlone na stronie głównej³. Obecnie znacznie bardziej popularnym niż digg.com serwisem tego typu jest Reddit.com⁴, również założony w 2005 roku⁵. Społeczność Reddit.com jest określana jako jedna z najbardziej wpływowych w Internecie, zauważana jest również jej rola w kreacji i rozpowszechnianiu internetowych memów⁶. Również na polskim gruncie powstały konkurencyjne wobec Wykop.pl strony, które jednak nie przetrwały próby czasu – nieaktywny już klid.pl (ostatni link na stronie głównej pochodzi z 2011 roku⁷) oraz strims.pl, który z racji niskiej aktywności użytkowników zakończył działalność na początku maja 2016 roku⁸.

¹ M. Kamińska, *Niečne memy. Dwanaście wykładów o kulturze internetu*, Galeria Miejska „Arsenał”, Poznań 2011, s. 42.

² *Wykop.pl, czyli Digg.com po polsku*, <http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,53600,3093419.html>, dostęp: 13.06.2017 r.

³ *Wywiad z Piotrem Chmolewskim*, https://pl.wikinews.org/wiki/2006-04-04:_Wywiad_z_Piotrem_Chmolewskim_-_tw%C3%B3rc%C4%85_serwisu_Wykop, dostęp: 13.06.2017 r.

⁴ Na podstawie rankingu <http://www.alexa.com/topsites>, dostęp: 13.06.2017 r.

⁵ M. Arrington, *Breaking News: Condé Nast/Wired Acquires Reddit*, 2006, <http://techcrunch.com/2006/10/31/breaking-news-conde-nastwired-acquires-reddit>, dostęp: 13.06.2017 r.

⁶ <http://knowyourmeme.com/memes/sites/reddit>, dostęp: 13.06.2017 r.

⁷ <http://klid.pl/link/4461/>, dostęp: 26.01.2016 r.

⁸ *Strims – co dalej (ważny komunikat)*, <http://strims.pl/s/Strims/t/drtpox/strims-co-dalej-wazny-komunikat>, dostęp: 11.04.2016 r.

Podstrona „Idea Wykopu” zawiera następujący fragment:

Wykop to serwis tworzony przez użytkowników. Każda informacja jest dodawana, oceniana i komentowana przez naszą społeczność. Dziel się, odkrywaj i wykopuj informacje ważne dla Ciebie! Ty decydujesz o tym, co ma się znaleźć na stronie głównej!⁹

W 2006 roku Wykop.pl zmienił właściciela – serwis zakupił Tomasz Drożdżyński¹⁰. Rok później witryna zyskała inwestora w postaci holenderskiego funduszu private-equity Garvest. Jeden z inwestorów, Arthur van Wijck Jurriaans, w wywiadzie dla internetstandard.pl stwierdził, że wartość inwestycji wyniosła 600 tysięcy złotych¹¹. W 2012 roku wszystkie udziały Wykop.pl zostały wykupione przez Grupę Allegro¹². Ważnym momentem w historii Wykop.pl była migracja kont użytkowników z serwisu mikroblogowego blip.pl, który miał stanowić polski odpowiednik Twittera. Zamknięcie blip.pl i przeniesienie kont jego użytkowników na Wykop.pl zaowocowało w 2013 roku stworzeniem mikrobloga – części serwisu poświęconej niedługim wpisom o nieco mniej skonwencjonalizowanym charakterze¹³. 2015 rok przyniósł kolejną zmianę właściciela, tym razem została nim grupa Bonnier¹⁴.

Struktura serwisu

Serwis Wykop.pl składa się z czterech głównych działów – można je przeglądać, będąc niezalogowanym. Strona główna zawiera znaleźiska (czyli dodane przez zarejestrowanych użytkowników linki wraz z krótkimi opisami oraz komentarzami), które uzyskały wystarczającą ilość pozytywnych głosów (kliknięć przycisku „wykop”). Drugi dział, Wykopalisko, to miejsce, gdzie trafiają treści dopiero czekające na ocenę społeczności¹⁵. Następnym działem są Hity – tutaj można przeglądać najczęściej „wykopane” znaleźiska w danym roku, miesiącu czy tygodniu¹⁶. Ostatnim głównym działem jest Mikroblog, który posiada nieco odmienną wewnętrzną strukturę¹⁷. Zalogowani użytkownicy mają jeszcze dostęp do podstrony Mój Wykop, gdzie mogą przeglądać treści dodane przez obserwowane przez nie osoby.

Każde znaleźisko może zostać przez zalogowanego użytkownika „wykopane” (ocenione pozytywnie) lub „zakopane” (ocenione negatywnie). „Zakop” następuje poprzez wybranie

⁹ *Czym jest Wykop?*, <http://www.wykop.pl/info>, dostęp: 13.06.2017 r.

¹⁰ P. Zalewski, *Wykop.pl ma nowego właściciela*, 2006, <http://www.internetstandard.pl/news/98889/Wykop.pl.ma.nowego.wlasciciela.html>, dostęp: 13.06.2017 r.

¹¹ P. Zalewski, *„Wykop to nieoszlifowany diament”*, 2007, <http://www.internetstandard.pl/news/119140/Wykop.pl.to.nieoszlifowany.diamant.html>, dostęp: 13.06.2017 r.

¹² Kreft P., *Wykop zmienił właściciela*, 2012, <http://www.komputerswiat.pl/nawosci/wydarzenia/2012/42/wykop-zmieni-l-wlasciciela.aspx>, dostęp: 13.06.2017 r.

¹³ *Blip zostanie wyłączony 31 sierpnia, polecana jest przesiadka na Wykop*, 2013, <http://www.dobreprogramy.pl/Blip-zostanie-wylaczony-31-sierpnia-polecana-jest-przesiadka-na-Wykop>, News, 42382.html, dostęp: 13.06.2017 r.

¹⁴ *Wykop ma nowego starego właściciela*, 2015, <http://www.dobreprogramy.pl/Wykop-ma-nowego-starego-wlasciciela>, News, 60805.html, dostęp: 13.06.2017 r.

¹⁵ www.wykop.pl/wykopalisko, dostęp: 13.06.2017 r.

¹⁶ www.wykop.pl/hity, dostęp: 13.06.2017 r.

¹⁷ www.wykop.pl/mikroblog, dostęp: 13.06.2017 r.

jednego z pięciu uzasadnień negatywnej opinii: „duplikat” (znalezisko już wcześniej znalazło się w serwisie), „spam” (nachalna reklama lub promocja), „informacja nieprawdziwa”, „treść nieodpowiednia” czy – najbardziej ogólne – „nie nadaje się”. Ocenie podlegają również komentarze pod znaleziskami – zalogowani użytkownicy mogą przy nich kliknąć plus lub minus (ilość plusów i minusów, które otrzymał dany komentarz, jest widoczna). To, czy dane znalezisko znajdzie się na stronie głównej, zależy od stosunku „wykopów” i „zakopów”; te treści, którym udaje się zyskać znaczną popularność w krótkim czasie, oznaczone są symbolem płomienia (stąd i stosowane w wykopowym slangu określenie „główna z płomieniem”). Najczęściej wykopane znaleziska promowane są dodatkowo w bocznej kolumnie „ostatnio popularne”. Mechanizm ów powoduje, że treści cieszące się dużym zainteresowaniem są dodatkowo promowane przez samą stronę, więc zyskują jeszcze większą popularność. Podobnie sprawa wygląda w wypadku Mikrobloga, który promuje najpopularniejsze treści w zakładce „gorące dyskusje”.

Mikroblog (wśród jego użytkowników powszechnie określany jako mirko), jak sama nazwa wskazuje, to system mikroblogowy, z którego mogą korzystać wszyscy zarejestrowani użytkownicy Wykop.pl. Użytkownicy Mikrobloga dodają na niego swoje wpisy o bardziej osobistym, właściwie dowolnym charakterze. Wpisy są tagowane, czyli opisywane słowami poprzedzonymi znakiem # – wyraz taki staje się linkiem do wszystkich w ten sposób oznaczonych treści w serwisie. Na Mikroblogu nie istnieje możliwość negatywnej oceny komentarzy, można jedynie kliknąć w plus. Użytkownik może przeglądać treści, korzystając z czterech głównych sposobów: korzystając z zakładki „wszystkie wpisy” (pojawiają się one tutaj chronologicznie od najnowszych), „aktywne” (tu znajdują się świeże wpisy, które ktoś skomentował), „gorące dyskusje” (wysoko ocenione wpisy lub te, które zawierają wysoko „plusowane” komentarze) oraz „ulubione” (wpisy tak oznaczone przez użytkownika).

Użytkownicy serwisu Wykop.pl poddani są specyficznej hierarchii, która znajduje odzwierciedlenie w kolorze loginu danego użytkownika. Nowi użytkownicy, których konta istnieją krócej niż 30 dni, mają zielony kolor nicka. Po upływie tego „okresu próbnego” kolor zmienia się na pomarańczowy. Najbardziej aktywni użytkownicy (w chwili obecnej pierwszy tysiąc w rankingu¹⁸) otrzymują kolor bordowy. W zależności od koloru swojego loginu użytkownicy mają zróżnicowane uprawnienia dotyczące m.in. ilości dodawanych znalezisk, komentarzy czy prywatnych konwersacji. Ponadto istnieją loginy w kolorze czarnym (konta administratorów), niebieskim (konta reklamodawców) oraz szarym¹⁹ (konta użytkowników zbanowanych, czyli tymczasowo lub stale usuniętych przez moderatorów)²⁰.

Folksonomia i tagi

Kamil Stępień wskazuje Wykop.pl jako przykład polskiego serwisu internetowego opartego na mechanizmie folksonomii²¹ (ang. *folksonomy*, autorem terminu jest najprawdopodobniej

¹⁸ <http://www.wykop.pl/ranking>, dostęp: 13. 06. 2017 r.

¹⁹ Według popularnego zwrotu, nicki usuniętych przed moderacją użytkowników „pokrywają się platiną” – stanowi to oczywiście żartobliwe nawiązanie do ich nowego koloru.

²⁰ <http://www.wykop.pl/najczesciej-zadawane-pytania/odpowiedzi/konta-uzytkownikow/4/#zauwazylem-ze-sa-rozne-kolory-loginow-uzytkownikow-co-te-kolory-oznaczaja>, dostęp: 13 czerwca 2017 r.

²¹ K. Stępień, *Folksonomie, czyli społeczne opisywanie treści*, Wydawnictwo SBP, Warszawa 2010, s. 66.

Thomas Vander Wal), który definiuje jako „oddolny, nieformalny, nieautoryzowany i bezpłatny system kategoryzacji treści w Sieci”²². K. Stępień zauważa jednak, że folksonomia jest zjawiskiem wciąż trudnym do jednoznacznego zdefiniowania, zarówno ze względu na świeżość zagadnienia, jak i jego wieloaspektowość. Autor wprowadza więc proste wyjaśnienie, które kładzie nacisk na samą praktykę folksonomii: „Kiedy ludzie wspólnie oznaczają tagami jakąś treść w Internecie, nazywamy to folksonomią.”²³. Zrozumienie tej definicji wymaga z kolei znajomości pojęcia tag – oznacza ono wybrane przez użytkownika słowo kluczowe, zazwyczaj o dowolnej formie, służące do opisu danej treści²⁴. W wielu serwisach i usługach (np. Twitter, Facebook, Instagram czy Wykop) tagi poprzedzone są bez spacji symbolem kratki (ang. *hash*) – # – wówczas zwane są hasztagami (ang. *hashtags*). Z racji popularności tego rozwiązania, w niniejszym artykule każde słowo poprzedzone symbolem # oznacza tag – potencjalny bądź już funkcjonujący.

Folksonomia – w ogólnym zarysie – stanowi zatem kategoryzację treści przez daną internetową społeczność (czy po prostu użytkowników danej witryny) przy pomocy wybranych słów kluczowych. Warte zauważenia jest rozróżnienie między folksonomią i taksonomią. Taksonomia jest „ustalonym przez ekspertów systemem indeksowania i klasyfikacji treści”²⁵, podczas gdy folksonomia – „nieekspercką, niehierarchiczną i potoczną strukturą”²⁶. Folksonomia stanowi więc zjawisko egalitarne, pozbawione bezpośredniego wpływu autorytetu akademickiego lub eksperckiego. Rzecz jasna ekspert również może współtworzyć folksonomię, jego wpływ nie będzie jednak większy z racji formalnego wykształcenia i doświadczenia. Z tej racji folksonomia poddawana bywa krytyce. Przykładowo Andrew Keen wskazuje, że w serwisach opartych na folksonomii (określonej jako „mądrość tłumów”) – wspomnianych wcześniej digg.com i reddit.com – trywialne ciekawostki wypierają istotne informacje²⁷.

Chociaż użytkownicy podczas tagowania mają zazwyczaj pełną dowolność w wyborze słów-kluczy, można wyróżnić główne tendencje w owych wyborach. Gene Smith wyróżnia siedem głównych rodzajów tagów:

- opisowe – wskazujące na tematykę oznaczanej treści (np. #polska, #polityka);
- wskazujące na rodzaj (nośnik) treści (np. #video, #blog);
- wskazujące na autora lub źródło treści (np. #sowinski, #wyborcza);
- wartościujące – wyrażające opinię o treści (np. #fajne, #nuda);
- odnoszące się do tagującego użytkownika i jego relacji z treścią (np. #moje, #ja);
- wskazujące na zadania związane z treścią (np. #przeczytaj, #praca);
- stanowiące rodzaj żartobliwego komentarza, zabawy bądź performance’u (np. #strataczasuipieniedzy, #niechktostozatrzymaj)²⁸.

²² Ibidem, s. 51.

²³ Ibidem, s. 52.

²⁴ G. Smith, *Tagging: People-Powered Metadata for the Social Web*, New Riders, Berkeley 2008, s. 5.

²⁵ K. Krzysztofek, *Wprowadzenie. WEBski świat: mądrość tłumów czy zbiorowe nieuctwo?* [w:] A. Keen, *Kult amatora. Jak internet niszczy kulturę*, przeł. M. Bernatowicz, K. Topolska-Ghariani, Warszawa 2007, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, s. 15.

²⁶ K. Stępień, op. cit., s. 59.

²⁷ A. Keen, op. cit. s. 29–30.

²⁸ G. Smith, op. cit., s. 66–67. Szerzej na temat ostatniego rodzaju tagów w: A. Zollers, *Emerging Motivations for Tagging: Expression, Performance, and Activism*, http://www2007.org/workshops/paper_55.pdf, dostęp: 13.06.2017 r.

Poszczególne typy tagów mogą się rzecz jasna przenikać – przykładowo tag #video może zostać użyty zarówno do oznaczenia dowolnego materiału audiowizualnego (czyli wskazania na rodzaj źródła), jak i poradnika dotyczącego filmowania (czyli opisu treści). Z tej racji bezpiecznie będzie traktować powyższe zestawienie jako listę swego rodzaju typów idealnych.

Internetowe memy

Problematyka internetowego memu – co nim jest, a co już nie – jest znacznie bardziej skomplikowana, niż mogłoby to wynikać z forsowanego w części mediów rozumienia memu jako „śmiesznego obrazka”²⁹. Z tego powodu zasygnalizuję tylko sens tego pojęcia przyjęty dla celów niniejszego artykułu, nie próbując rozszerzać rozważań na ten temat.

Magdalena Kamińska zauważa, że określenie „mem internetowy” jest „używane przez internautów na oznaczenie popularnego semiotycznego kompleksu transmitowanego via ICT, najczęściej w funkcji tak zwanego żartu internetowego”³⁰. Autorka stwierdza również:

[...] kreowanie memu internetowego niekoniecznie polega na jego wytwarzaniu, lecz przede wszystkim na przekazywaniu sobie przez użytkowników za pośrednictwem technologii cyfrowej memu, czyli pliku lub linka, który odsyła do jakiegoś tekstu kultury: strony www, klipu wideo lub animacji, zawiera powiedzenie, żart, pogłoskę, niezwykłego newsa, kolaż lub oryginalny obraz graficzny czy fotograficzny³¹.

Takie rozumienie memu i procesu jego tworzenia nie skupia się na twórcy konkretnego, jednostkowego tekstu kultury, raczej na jego obiegu. Tekst, który nie zyskuje popularności i nie jest włączony w społeczny obieg, nie jest zatem memem. Według M. Kamińskiej jednym z dowodów na „przyjęcie się” memu jest mnogość jego wersji i remiksów:

Mem w trakcie transmisji nie musi się zmieniać, ale pośrednim potwierdzeniem jego popularności i tym samym wysokiego poziomu „skuteczności” jest jego „zaraźliwość”, czyli wytwarzanie przez użytkowników kolejnych wariantów poprzez warstwowe dodawanie do wersji wyjściowej komentarzy, rekontekstualizacje, tworzenie naśladownictw, trawestacji i parodii³².

#kiciochpyta, czyli tagi na Wykopie

Treści dodawane w serwisie Wykop.pl są opisywane przez użytkowników na kilka sposobów. Każde „znalezisko” musi posiadać tytuł (do 80 znaków), opis (do 300 znaków) oraz tagi

²⁹ Częstym zjawiskiem są publikowane na portalach internetowych artykuły złożone z graficznych komentarzy odnośnie bieżących wydarzeń – rzekomo owoce oddolnej aktywności użytkowników internetu. „Teksty” tego typu nierzadko mają w swoim tytułach sformułowania pokroju „zobacz memy”.

³⁰ M. Kamińska, op. cit., s. 61.

³¹ Ibidem., s. 63.

³² Ibidem., s. 64.

(maksymalnie 6). Tagami mogą być dowolne słowa wprowadzone przez użytkownika (przy ich wpisywaniu pojawia się informacja, ile osób obserwuje³³ dany tag). Ponadto witryna sama przedstawia kilkanaście propozycji najczęściej stosowanych tagów (przykładowo #polska, #ekonomia, #gotujzwykopem). Tagi stosowane w „znaleziskach” na Wykop.pl można zaliczyć głównie do tagów opisowych (charakteryzujących treść), w mniejszym stopniu zaś do wskazujących na źródło/autora treści (np. #youtube lub #maxkolonko).

Podobnie jak w wypadku takich serwisów jak Twitter czy Facebook, użytkownik Wykopu posiada możliwość opisywania tagami wyłącznie treści dodawanych przez samego siebie. Może pojawić się zatem uzasadniona wątpliwość, czy taki system tagowania należy uznać za folksonomię w pełnym tego słowa znaczeniu. Nie rozstrzygając tej wątpliwości – tagi w serwisie Wykop.pl służą do takiego kategoryzowania treści, które ułatwi użytkownikom zainteresowanym danym tematem odnajdywanie powiązanych z nim treści. Treść otagowana danym słowem kluczowym zostaje włączona w zasób innych, tak samo otagowanych treści, już opublikowanych w serwisie.

Tagi opisują również wpisy pojawiające się na Mikroblogu. Podczas ich wpisywania również pojawiają się propozycje wraz z ilością obserwujących dany tag użytkowników. Wpisanie tagów nie jest konieczne, jednak ich brak nierzadko prowokuje konwencjonalny komentarz o treści #tagujtogowno. Nierzadko ten tag pojawia się jednak również w samych wpisach, co można interpretować jako swoisty żartobliwy opór wobec idei tagowania wszelkich, nawet trywialnych treści.

Kwestia tagów stosowanych na Mikroblogu jest znacznie bardziej skomplikowana niż w wypadku tych opisujących znaleźiska. Znaczna część tych tagów nadal zachowuje charakter opisowy (np. #programowanie, #starwars, #czarnyhumor), wiele z nich zawiera jednak bardzo nieoczywiste wyrażenia typowe dla folkloru społeczności Wykop.pl. Przykładowo tag #kiciochpyta służy zwyczajowo do opisywania pytań (pochodzi on od loginu jednej z użytkowniczek), #mirkokoksy używany jest w kontekście kulturystyki i bodybuildingu, zaś #bekazpodludzi – żenujących (w opinii autora wpisu) anegdot i sytuacji. Tego typu tagi można uznać za rodzaj tagów opisowych, z drugiej strony wykazują one cechy tagowego performance’u. Warto zauważyć, że takie nietypowe tagi mają charakter konwencjonalny i ich używanie stanowi zarówno niepisaną zasadę netykiety na Mikroblogu, jak i warunek dotarcia do większej liczby użytkowników.

Często tagi stanowią źródło specyficznego humoru, związanego z ich językową dwuznacznością. Przykładowo tag #zalesie (pochodzący od słów „żalę się”) wykorzystywany jest do oznaczenia wpisów o różnego rodzaju problemach autorów, bywa jednak żartobliwie interpretowany jako odnośnik do miejscowości Zalesie. Strona agregująca wpisy otagowane #zalesie opisana jest w następujący sposób:

Jeśli sądzisz, że tag ten dotyczy miejscowości Zalesie, to jesteś w sporym błędzie. Nie o miejscowość tu chodzi, a o żalenie. Żalenie się na Wykopie. Żalenie na wszystko, o wszystko i wszystkich. Chcesz się nam wyżalić? Dobrze trafiłeś, ten tag jest stworzony dla Ciebie (ಠ_ಠ)³⁴

³³ Użytkownik obserwujący dany tag otrzymuje powiadomienia o nowych treściach oznaczonych owym tagiem. Dzięki tej opcji użytkownicy mogą w szczególności skupić się na najbardziej interesujących ich tematach.

³⁴ <http://www.wykop.pl/tag/zalesie>, dostęp: 13.06.2017 r.

Pomimo tych zapewnień, w tle strony znajduje się fotografia przedstawiająca znak drogowy: tablicę wjazdową do miejscowości Zalesie. Inny żart związany z potencjalną dwuznacznością dotyczy tagu #programowanie. Jego użytkownicy uznawani są za szczególnie wyczulonych na adekwatność opisywanych nim treści, stąd prowokujący wpis użytkownika nieocenzurowany⁸⁸:

Mirki kupiłem sobie niedużego wana, lubię nim jeździć sobie po województwie. Zgłoszę się do TVN Turbo bo zamierzam zaproponować im aby zrobili o nim program. Dokładnie nie wiem jeszcze jak się będzie nazywał ten Program O Wanie więc otwieram nowy tag #programowanie zapraszam do obserwowania (ಠ_ಠ)³⁵

Na wykopowym mirko pojawiają się również tagi wskazujące na źródło/autorstwo treści wpisu – na Mikroblogu znacznie częściej odnoszą się one do autora wpisu niż zawartej (skopiowanej z innego źródła) w nim treści. Przykład stanowić może #krakowokiempantografa, pod którym użytkownik Pantograf (choć nie tylko on) publikuje fotografie przedstawiające rozmaite miejsca na świecie wraz z żartobliwą sugestią, że zostały one wykonane w Krakowie. Inne tagi opisują twórczość rzeczywiście autorską – np. #bezokarysuje opisuje specyficzne grafiki autorstwa użytkownika bezoka, zaś #postmanstories to zbiór narracyjnych, niejako „pamiętnikowych” opowieści użytkownika Old_Postman. Jako przykłady tagów wskazujących na relację treści z tagującą ją osobą można wskazać #niemoje (tag informujący, że treść danego wpisu – np. jakaś opowieść – nie jest autorstwa publikującego ją użytkownika) czy ewentualnie #truestory (tag wskazujący, że opisane we wpisie wydarzenia naprawdę miały miejsce).

Część mikroblogowych tagów służy nie tylko do opisywania treści, ale również podkreślenia swoistego zróżnicowania w ramach społeczności. Najistotniejsze są tu – stosowane również przy znaleziskach – tagi #neuropa (oznaczający „stronnictwo” o charakterze liberalno-lewicowym) oraz #4konserwy (stronnictwo prawicowe). W kontekście środowisk związanych z Januszem Korwin Mikke funkcjonuje również zdecydowanie rzadziej stosowany tag #4kuce. Co interesujące, określenia te nie dotyczą wyłącznie zorientowanych politycznie frakcji w łonie samego Wykopu, ale funkcjonują jako synonimy globalnych tendencji ideologicznych. Chłodny lub ironiczny stosunek do treści związanymi z którąś z opcji politycznych bywa sygnalizowany tagami #bekazprawakow lub #bekazlewactwa. Schemat ten dostosowywany jest do wszelakich stronnictw i inicjatyw politycznych (#bekazkukiza, #bekazkod, #bekazkuca). Innym, niezwiązanym z polityką zróżnicowaniem zobrazowanym w tagach, jest podział na #nocnazmiana i #dziennazmiana – w zależności od pory użytkownika Mikrobloga, obowiązują na nim nieco inne normy społeczne, zaś rywalizacja obu „zmian” stanowi swego rodzaju żartobliwy zwyczaj. Normą przyjętą wśród #nocnazmiana jest brak tagowania – nie jest ona jednak bezwzględnie przestrzegana.

Na jednej z podstron Wykop.pl wyświetlany jest przegląd najczęściej używanych tagów w ciągu ostatnich 30 dni³⁶. Najwyższe pozycje zajmują zazwyczaj tagi o dość ogólnym charakterze (np. #polityka czy #polska, ale też #4konserwy i #neuropa). Zestawienie to często pozwala dojrzeć również wzrost zainteresowania w związku z aktualnymi tematami. W grudniu 2015 roku wysoką pozycję zajmowały m.in. tagi #starwars (premiera VII części serii),

³⁵ <http://www.wykop.pl/wpis/14123205/mirki-kupilem-sobie-nieduzego-wana-lubie-nim-jezdz/>, ,
dostęp: 13.06.2017.

³⁶ www.wykop.pl/tagi, dostęp: 13.06.2017 r.

#kod (aktywność Komitetu Obrony Demokracji) czy #spacex (lot rakiety Falcon 9), w listopadzie 2016 roku znaczną popularność zyskały #rolnikszukazoni (popularny telewizyjny reality show), #amerykawybiera2016 (wybory prezydenckie w USA) oraz #marszniepodleglosci (obchody Narodowego Święta Niepodległości). Częstotliwość używania pewnych tagów może być więc traktowana jako swoisty „kompas” wskazujący zainteresowania społeczności serwisu i „barometr” mierzący ich skalę. „Właściwe” otagowanie treści zwiększa jej widoczność, ponieważ osoby zainteresowane danym tematem mogą obserwować przynależne do niego tagi, czyli uzyskiwać informacje o nowych wpisach. Z tego powodu „niewłaściwie” otagowanie wpisu wzbudza negatywne reakcje innych użytkowników. Owe pretensje bywają obiektami żartów lub spotykają się z krytyką – przykładowo użytkownik ArcziMiszcz napisał:

ZROZUMCIE WRESZCIE że nie ma czegoś takiego jak poprawne tagowanie. Tag to skrót i możesz go użyć W DOWOLNYM WPISIE, nie ma żadnych reguł. Tag jest po to aby zawołać osoby go obserwujące, NIE MUSI BYĆ WCALE ZALEŻNY Z WPISEM. Poczytajcie regulamin Wykop.pl a potem pitolcie i wylewajcie zale.

Możesz napisać wpis Dzień dobry i otagować jak chcesz np. #programowanie, #cebuladeals, #neuroopa, #sejm, #aliexpress, #heheszki. POWTARZAM DO TEJ PORY NIKT, ABSOLUTNIE NIKT, NIE UTWORZYŁ REGULAMINU TAGOWANIA BO TAGI TO NIE PRZYMUS NIE SŁUŻĄ DO KWALIFIKOWANIA ALE DO WOŁANIA. Dlatego odpuście sobie pouczanie innych że coś źle otagowali bo mogą to robić jak chcą.

#oswiadczenie #nocnazmiana #rozdajo #zadarmo³⁷

Komentarze do tego wpisu sugerują jednak, że takie podejście nie jest zgodne z przyjętą w społeczności Wykop.pl netykietą, powodują bowiem swoisty szum informacyjny i utrudniają dotarcie do interesujących treści. Kreacja tagu jako pomysłu konkretnego użytkownika czasem budzi opór społeczności – przykładem może być tag #wacik, pod którym jedna z użytkowniczek rozpoczęła publikować zdjęcia swojego kota o imieniu Wacik. Inni wykopowicze zaczęli – w ramach sprzeciwu lub żartów z tego pomysłu – tagować w ten sposób różne zabawne treści dotyczące innych kotów lub nawet fotografie wacików kosmetycznych. Wydaje się jednak, że powodem oporu było wykorzystanie potencjalnie wieloznacznego rzeczownika pospolitego – inne „autorskie” tagi nie są krytykowane, a czasami wręcz pożądane.

Powyższe przykłady wskazują, że o skuteczności tagu – czyli o tym, czy kieruje on odpowiednio treści do zainteresowanych nimi użytkowników – decyduje konsensus w społeczności. Może być on rzecz jasna łamany (np. z powodu niewiedzy, dla żartu czy sprowokowania innych użytkowników), takie praktyki zazwyczaj stanowią jednak margines i nie wpływają znacząco na „system” (w sensie społecznościowym, nie technicznym) tagów.

Tagi w serwisie Wykop.pl służą nie tylko organizacji treści w szereg pól tematycznych; pozwalają one również nadać kontekst danemu komunikatowi i dzięki temu ułatwić jego interpretację. Przykładem może być tag #pasta – oznaczenie nim wypowiedzi sugeruje, że wpis nie zawiera prawdziwej historii z życia użytkownika, a jedynie krążącą w internecie

³⁷ www.wykop.pl/wpis/16334133/zrozumcie-wreszcie-ze-nie-ma-czegos-takiego-jak-po, dostęp: 13.06.2017 r.

humorystyczną opowiastkę³⁸. Podobnie tag #heheszki wskazuje, że kontrowersyjny wpis jest parodią, nie zaś wyrazem poglądów autora³⁹. Tagi są również wykorzystywane do wyrażania opinii o danym wpisie – powstał konwencjonalny zwrot „ale taguj...”. W ten sposób komentarz „ale taguj #pasta” oznacza przekonanie, że opublikowana przez innego użytkownika treść nie jest historią z jego życia ani nie wyraża jego poglądów.

Wnioski końcowe

Analiza systemu tagów w serwisie Wykop.pl wyłącznie jako sfery czysto technicznej, ułatwiającej organizowanie i odszukiwanie treści, byłaby absolutnie niepełna. Obok czysto pragmatycznych zastosowań wykopowe tagi to element folkloru tej społeczności, źródło humoru, obiekt żartobliwych prowokacji, temat zaciekle dyskusji dotyczących netykiety czy wreszcie sposób nadania kontekstu danej wypowiedzi. Konwencjonalnie przyjęte – choć nieoczywiste dla osób spoza społeczności czy jej świeżych członków – tagi stały się elementem swoistego socjolektu i folkloru wykopowiczów, zespołem wciąż ewoluujących w trakcie procesu transmisji memów. Wiele z nich wskazuje na tzw. *rich points* – miejsca daleko idących konfliktów kulturowych czy też unaocznienia różnicy zdań i światopoglądów⁴⁰.

Wnioski te mogą stanowić bardzo wstępny punkt wyjścia dla szerszej refleksji nad ideą determinizmu technologicznego i pytań nad tym, czy to narzędzia rzeczywiście kształtują użytkowników, czy też może jest odwrotnie – to użytkownicy wykorzystują narzędzia, nierzadko zresztą wbrew ich pierwotnej funkcji. Internetowe tagi – system służący organizacji treści, ich oznaczaniu i odszukiwaniu – w tym wypadku staje się bowiem materia swoistych performance'ów, żartów czy leksykalnych zabiegów służących przekazywaniu sensów i negocjowania znaczeń we wspólnocie. Jest to bardzo interesujące zjawisko, tym bardziej że rozważania dotyczące relacji technologii internetowej w sensie określonego medium (wraz z jego interfejsami, infrastrukturą i ograniczeniami) oraz środowisk wytwarzania się partykularnych cyberkultur stanowią centralną oś zainteresowań rodzącego się projektu cyberkulturoznawstwa⁴¹.

Bibliografia

Arrington M., *Breaking News: Conde Nast/Wired Acquires Reddit*, 2006, <http://techcrunch.com/2006/10/31/breaking-news-conde-nastwired-acquires-reddit>, dostęp: 13.06.2017 r.

³⁸ Pasta (lub copypasta) to gatunek internetowego folkloru – krótki tekst, najczęściej o charakterze narracyjnym, krążący w sieci tak jak inne memy. Autorstwo danej pasty zazwyczaj nie jest znane, zaś najbardziej popularne doczekują się wielu zrekontekstualizowanych wersji. Jednym z najlepiej rozpoznawalnych w polskojęzycznym internecie przykładów jest tzw. pasta o wędkarzu (rozpoczynająca się słowami „Mój stary to fanatyk wędkarstwa.”).

³⁹ W folklorze internetu znane jest pojęcie tzw. Prawa Poego. Głosi ono, że w internecie nie można rozróżnić skrajnych poglądów od ich parodii, jeśli owa parodia nie zostanie wyraźnie oznaczona. Więcej na ten temat można znaleźć w artykule: http://pl.racjonalna.wikia.com/wiki/Prawo_Poego.

⁴⁰ Zob. M. Agar, *Culture: Can You Take It Anywhere?*, „International Journal of Qualitative Methods” 2006, nr 5 (2).

⁴¹ Kamińska M., *Memosfera. Wprowadzenie do cyberkulturoznawstwa*, Galeria Miejska „Arsenał”, Poznań 2017, s. 25.

- Blip zostanie wyłączony 31 sierpnia, polecana jest przeziadka na Wykop*, 2013, <http://www.dobreprogramy.pl/Blip-zostanie-wylaczony-31-sierpnia-polecana-jest-przeziadka-na-Wykop, News, 42382.html>, dostęp: 13.06.2017 r.
- Agar M., *Culture: Can You Take It Anywhere?*, „International Journal of Qualitative Methods” 2006, nr 5(2) .
- Kamińska M., *Niechne memy. Dwanaście wykładów o kulturze internetu*, Galeria Miejska „Arsenał”, Poznań 2011.
- Kamińska M., *Memosfera. Wprowadzenie do cyberkulturoznawstwa*, Galeria Miejska „Arsenał”, Poznań 2017.
- Keen A., *Kult amatora. Jak internet niszczy kulturę*, przeł. M. Bernatowicz, K. Topolska-Ghariani, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2007.
- Kreft P., *Wykop zmienił właściciela*, 2012, <http://www.komputerswiat.pl/nowosci/wydarzenia/2012/42/wykop-zmienil-wlasciciela.aspx>, dostęp: 13.06.2017 r.
- Krzysztofek K., *Wprowadzenie. WEBSki świat: mądrość tłumów czy zbiorowe nieuctwo?* [w:] A. Keen, *Kult amatora. Jak internet niszczy kulturę*, przeł. Bernatowicz M., Topolska-Ghariani K., Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2007.
- Morozov E., *The Net Delusion. The Dark Side of Internet Freedom*, PublicAffairs, New York 2011.
- Prawo Poego*, http://pl.racjonalna.wikia.com/wiki/Prawo_Poego, dostęp: 13.06.2017 r.
- Reddit*, <http://knowyourmeme.com/memes/sites/reddit>, dostęp: 13.06.2017 r.
- Smith G., *Tagging: People-Powered Metadata for the Social Web*, New Riders, Berkeley 2008.
- Stępień K., *Folksonomie czyli społeczne opisywanie treści*, Wydawnictwo SBP, Warszawa 2010.
- Strims – co dalej (ważny komunikat)*, <http://strims.pl/s/Strims/t/drtpox/strims-co-dalej-wazny-komunikat>, dostęp: 11.03.2016 r.
- Wykop ma nowego starego właściciela*, 2015, <http://www.dobreprogramy.pl/Wykop-ma-nowego-starego-wlasciciela, News, 60805.html>, dostęp: 13.06.2017 r.
- Wykop.pl, czyli Digg.com po polsku*, <http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1, 53600, 3093419.html>, dostęp: 13.06.2017 r.
- Wywiad z Piotrem Chmolewskim*, https://pl.wikinews.org/wiki/2006-04-04:_Wywiad_z_Piotrem_Chmolewskim_-_tw%C3%B3rc%C4%85_serwisu_Wykop, dostęp: 13.06.2017 r.
- Zalewski P., *Wykop.pl ma nowego właściciela*, 2006, <http://www.internetstandard.pl/news/98889/Wykop.pl.ma.nowego.wlasciciela.html>, dostęp: 13.06.2017 r.
- Zalewski P., „*Wykop to nieoszlifowany diament*”, 2007, <http://www.internetstandard.pl/news/119140/Wykop.pl.to.nieoszlifowany.diament.html>, dostęp: 13. 06. 2017 r.
- Zollers A., *Emerging Motivations for Tagging: Expression, Performance, and Activism*, http://www2007.org/workshops/paper_55.pdf, dostęp: 13.06.2017 r.

SUMMARY

Rafał Sowiński

**The role of the tag system on Wykop.pl.
Folksonomia or memes?**

This article is an analysis of the tagging system on wykop.pl, a Polish social news website. Tags are not just a pragmatic solution based on folksonomy, but also a collection of memes and inside jokes understood mostly by members of this community. One of the most important roles of tags is to provide context for certain statements – they constitute an important part of messages, often necessary for their correct understanding.

Key words: folksonomy, tags, internet memes, social news, Wykop.pl.

Data wpływu artykułu: 9.08.2017 r.

Data akceptacji artykułu: 13.02.2018 r.